

Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler İle Öz Düzenleme Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Investigation Of The Relationship Between Cognitive Functions and Self-Regulation Skills In Early Childhood

Nermin KARAÇIRAK

Hayme Hatun Anaokulu

yalovahaymehatunanaokulu.meb.k12.tr, ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-2708-17>

Özet

Bu araştırma, erken çocukluk dönemindeki 48-66 aylık çocukların bilişsel işlevleri ile öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Edirne il merkezindeki altı okul öncesi eğitim kurumundan rastgele seçilen 95 ebeveynle gerçekleştirilen bu nicel araştırma, cinsiyet, yaş, hizmet yılı ve eğitim durumu gibi demografik faktörlere odaklanmaktadır. Bulgular, cinsiyet, yaş, hizmet yılı ve eğitim durumunun çocukların bilişsel işlevleri ve öz düzenleme becerileri üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bilişsel işlevler açısından, kadın ebeveynlere sahip çocukların, erkek ebeveynlere sahip çocuklara kıyasla daha yüksek puanlar elde ettiği görülmüştür. Yaş bakımından, 20-30 yaş aralığındaki ebeveynlere sahip çocukların diğer yaş gruplarındakilere göre daha yüksek bilişsel işlev puanlarına sahip olduğu tespit edilmiştir. Hizmet yılı açısından, 0-5 yıl hizmet süresine sahip ebeveynlere sahip çocukların diğer gruplara göre daha yüksek bilişsel işlev puanlarına sahip olduğu belirlenmiştir. Eğitim düzeyine göre ise lisans sahibi ebeveynlere sahip çocukların lisansüstü eğitim alan ebeveynlere sahip çocuklardan daha yüksek bilişsel işlev puanlarına sahip olduğu gözlemlenmiştir. Öz düzenleme becerileri açısından, erkek ebeveynlere sahip çocukların kadın ebeveynlere sahip çocuklara göre daha yüksek puanlar elde ettiği görülmüştür. Yaş, hizmet yılı ve eğitim düzeyi açısından benzer şekilde, genellikle daha genç, kısa hizmet süresine sahip ve düşük eğitim düzeyine sahip ebeveynlere sahip çocukların daha yüksek öz düzenleme becerisi puanlarına sahip olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, bu bulgular, çocukların bilişsel işlevleri ve öz düzenleme becerilerinin çeşitli demografik faktörlere bağlı olarak değişebileceğini ve eğitim programlarının bu faktörleri dikkate alarak tasarlanması gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öz Düzenleme, Bilişsel İşlev, Erken Çocukluk.

Abstract

This research aims to examine the relationship between the cognitive functions and self-regulation skills of 48-66 month old children in early childhood. This quantitative research, conducted with 95 parents randomly selected from six pre-school education institutions in the city center of Edirne, focuses on demographic factors such as gender, age, years of service and educational status. Findings show that gender, age, years of service and educational status have an impact on children's cognitive functions and self-regulation skills. In terms of cognitive functions, children with female parents have been shown to achieve higher scores than children with male parents. In terms of age, it has been found that children with parents between the ages of 20-30 have higher cognitive function scores than those in other age groups. In terms of years of service, it was determined that children with parents with 0-5 years of service had higher cognitive function scores than other groups. According to education level, it has been observed that children with parents who have a bachelor's degree have higher cognitive function scores than children with parents who have a postgraduate education. In terms of self-regulation skills, it was observed that children with male parents achieved higher scores than children with female parents. Similarly, in terms of age, years of service and education level, it has been determined that children who are generally younger, have a short service period and have parents with a low education level have higher self-regulation skill scores. In conclusion, these findings emphasize that children's cognitive functions and self-regulation skills may vary depending on various demographic factors and that educational programs should be designed taking these factors into consideration.

1061

Keywords: Self-Regulation, Cognitive Function, Early Childhood.

GİRİŞ

Problem

Bilişsel işlevler, öğrenme süreçlerinin temellerini oluşturan kritik zihinsel becerilerdir ve çocukların öğrenme süreçlerindeki güçlü ve zayıf yönlerini anlamada önemli bir rol oynar. Bellek, dikkat, problem çözme, muhakeme etme ve sınıflandırma gibi işlevler, çocukların eğitimde karşılaştıkları durumlara nasıl tepki vereceklerini belirler. Bilişsel işlevlerin değerlendirilmesi, özellikle dinamik değerlendirme yöntemleri ile çocukların mevcut potansiyelleri ve bu potansiyellerin yetişkin rehberliği ile nasıl gelişebileceği hakkında önemli veriler sunar (Akşin-Yavuz, 2016).

Erken çocukluk döneminde bilişsel işlevlerin gelişimi, bireyin deneyimlerine ve çevresel faktörlere bağlı olarak yetişkinlerden farklılık gösterir. Bilişsel işlevlerin gelişimi sırasında çocukların oluşturduğu ilişkisel ağlar, semantik ağlar ve soyut mantık yürütme becerileri zamanla gelişir (Güney, 2020). Bu süreç, çocukların öğrenme kapasitelerinin ve okul başarısının şekillenmesinde etkili olur. Örneğin, yapılan çalışmalar çocukların bilişsel işlevlerindeki ilerlemelerin okul başarılarını olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır (Bensoussan, 2002).

Aynı şekilde, bilişsel işlev eksikliklerinin tespit edilip uygun müdahalelerle desteklenmesi de çocukların akademik başarılarını artırmaktadır. Örneğin, Calero ve arkadaşlarının (2012) yaptığı bir araştırmada, bilişsel işlev eksikliği olan çocuklara yönelik bir müdahale programı uygulanmış ve bu program sonucunda bilişsel işlevlerin yanı sıra üstbilişsel becerilerde de önemli ilerlemeler kaydedilmiştir.

Bilişsel işlevleri destekleyen etkinlikler üzerine yapılan diğer çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Gözütok'un (2021) yaptığı araştırmada, bilişsel işlevlerin gelişimini destekleyen etkinliklere katılan çocukların bilişsel işlev performanslarında anlamlı bir artış gözlenmiştir. Bu tür çalışmalar, bilişsel işlevlerle birlikte öz düzenleme becerilerinin de gelişiminin çocukların akademik hayatlarına ve öğrenme süreçlerine olumlu etkilerde bulunduğunu göstermektedir (Akşin-Yavuz ve Zembat, 2020; Aydın, 2021).

Çocukların bilişsel işlevleri ile öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi anlamak ve bu becerileri destekleyecek yöntemler geliştirmek, onların öğrenme kapasitelerinin artırılmasında kritik bir rol oynar. Özellikle okul öncesi dönemde, bu becerilerin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar, çocukların ilerleyen eğitim süreçlerinde daha başarılı olmalarını sağlayabilir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, erken çocukluk dönemindeki 48-66 aylık çocukların bilişsel işlevleri uygulama performansı ile öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Araştırmanın Önemi

Bilgiye ulaşmanın yollarının çeşitlenmesi ve bilginin sonsuzluğu, öğrenmenin ve öğrenmeyi öğrenmenin önemini gün geçtikçe daha belirgin hale getirmektedir. Bilişsel işlevlerin, öğrenmenin temel unsurları olan kodlama, algılama, benzerlik ve farklılıkları ayırt etme, karşılaştırma, sınıflandırma ve bellek gibi süreçleri içerdiğini anladığımızda, öğrenme süreçlerimizi de daha iyi kavrayabiliriz. Bu bağlamda, çocukların bilişsel işlevleri hakkında erken bilgi sahibi olmak, onların öğrenme becerilerini geliştirmelerine yönelik destek sağlamak açısından büyük önem taşımaktadır (Akşin-Yavuz ve Zembat, 2016).

Öz düzenleme, bireyin öğrenme süreçlerini başlatma ve sürdürme becerisi olarak tanımlanabilir. Öz düzenlemesi yüksek olan çocuklar, hedeflerine ulaşmak için uygun stratejiler belirleyip uygulamakta ve sonuçları değerlendirebilmektedirler. Bu süreç, çocukların motivasyonlarını artırarak başarılarını olumlu yönde etkiler ve geleceğe dair umutlu bir bakış açısı kazandırır (Zimmerman, 2002; akt. Somuncuoğlu, 2005).

Erken çocukluk döneminde, bilişsel işlevler ve öz düzenleme becerileri, öğrenme süreçlerinin planlanması ve sürdürülmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, bilişsel işlevler ile öz düzenleme arasındaki ilişkiyi incelemek, öğrenmeyi etkileyen bu iki unsuru anlamak açısından kritik bir gerekliliktir. Böylece, çocukların öğrenme potansiyellerini artırmak ve desteklemek için gerekli stratejileri geliştirmek mümkün olacaktır. Bu durum, erken çocukluk döneminde sağlanan desteklerin, çocukların ilerleyen dönemlerdeki akademik başarıları üzerinde önemli bir etki yaratacağını göstermektedir.

Sayıtlar

Araştırmanın örneklemini oluşturan çocukların velilerince doldurulan demografik bilgi formuna ve öz düzenleme ölçme aracına velilerin samimi ve içten yanıtlar verdiği varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

Araştırma, 2023-2024 eğitim öğretim yılı Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokullar, anasınıflarına ve bağımsız anaokullarına devam eden 48-66 aylık çocuklarla sınırlıdır. Bu çalışmada elde edilen veriler kullanılan veri toplama araçları ve yapılan analizler ile sınırlıdır.

Tanımlar

Erken Çocukluk: Erken çocukluk eğitimi, eğitim bilimleri'nin bir dalıdır. Doğumdan sekiz yaşına kadar olan çocukların resmi ve gayri resmi öğretileri ile ilgilidir.

Öz-Düzenlemeli Öğrenme: Kişinin kendisini tanıma işi ve kendi kendine öğrenebilmesi yolunda kullanabildiği her türlü işlem, teknik, taktik ve strateji olarak tanımlanabilir. Yani kendi amaçlarını belirleme ve bu yolda kendi çalışma prensipleri doğrultusunda bilişsel olarak kendini motive etme işidir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemleri çerçevesinde ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte meydana gelmiş ya da mevcut olan bir durumu, olduğu gibi betimleyerek açıklayan bir araştırma yaklaşımını ifade eder. Bu bağlamda, ilişkisel tarama modelleri, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi belirlemeyi ve bu ilişkinin derecesini ortaya koymayı amaçlayan bir araştırma modelidir (Karasar, 2016).

İlişkisel tarama modeli, araştırmacılara değişkenler arasındaki etkileşimleri inceleme olanağı sunar ve bu sayede araştırma konusuyla ilgili daha derinlemesine analizler gerçekleştirilmesine yardımcı olur. Bu modelin kullanılmasının avantajları arasında, veri toplamanın sistematik bir şekilde yapılması ve analizlerin nicel verilere dayandırılarak gerçekleştirilmesi yer alır. Ayrıca, bu tür bir araştırma, değişkenler arasındaki ilişkilerin neden-sonuç ilişkisi şeklinde yorumlanmasına olanak tanıyarak, elde edilen bulguların güvenilirliğini artırır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma grubu, Edirne il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokulların anasınıfları ile bağımsız anaokulları arasından tesadüfi olarak seçilen altı okul öncesi eğitim kurumunu kapsamaktadır. Bu kurumlarda eğitim gören toplam 95 ebeveyn, araştırmaya katılım göstermiştir. Araştırmaya katılan çocukların demografik özelliklerini tanımlamak amacıyla, cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, okul öncesi eğitime devam etme süresi, ebeveynlerin öğrenim durumları, annenin çalışma durumu ve ailenin algıladığı gelir düzeyi gibi değişkenler üzerinde frekans ve yüzdelik değerler şeklinde bilgi sunulmuştur.

Bu demografik verilerin analizi, araştırmanın temel değişkenleri hakkında daha kapsamlı bir anlayış geliştirilmesine olanak tanımaktadır. Ebeveynlerin ve çocukların özellikleri, erken çocukluk eğitimindeki farklılıkları ve etkileri anlamak için kritik öneme sahiptir. Ayrıca, bu veriler, araştırmanın genel bulgularını ve sonuçlarını destekleyen önemli bir temel teşkil eder. Araştırmanın amacına uygun olarak, elde edilen verilerin titiz bir şekilde değerlendirilmesi, eğitim politikalarının geliştirilmesine ve uygulamalarının iyileştirilmesine katkıda bulunabilir.

Tablo 1. Katılımcılar

Değişken	Kategori	Frekans (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	35	36,8
	Kız	60	63,2
Yaş	20-30	20	22,8
	31-40	52	60
	41 ve üzeri	13	18,2
Hizmet Yılı	0-5	5	4,8
	5-10	23	26
	10-15	13	12,5
	15-20	10	9,6
	20-25	13	13,5
	25-30	23	26
Eğitim Durumu	Lisans	75	78,2
	Yüksek Lisans	20	19,8
	Toplam	95	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların demografik bilgilerine yer verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan 95 katılımcıdan en fazla kadınların %63,2 yaş olarak en fazla 31-40 yaş aralığı %60 hizmet yılı olarak en fazla 5-10 yıl ve 25-30 yıl aralığının %26 ve eğitim durumu olarak en fazla lisans %78,2 olarak katılımcıların katılım sağladığı gözlemlenmiştir

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, araştırmacının geliştirdiği demografik bilgi formu, Akşin-Yavuz (2016) tarafından uyarlanan Bilişsel İşlevlerin Uygulanması Ölçeği ile Bayındır ve Ural (2016) tarafından geliştirilen Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği kullanılmıştır.

Demografik Bilgi Formu

Çocukların cinsiyet, yaş eğitim durumu ve mesleklerinde hizmet yıllarının belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanarak gerekli uzman görüşleri alınmıştır.

Bilişsel İşlevlerin Uygulanması Ölçeği

Akşin-Yavuz (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ve geçerlik ile güvenilirlik çalışmaları yapılan dinamik değerlendirme yaklaşımını benimseyen ölçek, Haywood ve Lidz (2007) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek, Vygotsky'nin sosyal etkileşimli öğrenme kuramı ve Feuerstein'in aracılı öğrenme anlayışlarından yararlanarak hazırlanmış olup, çocuğun bir görevde kendi başına başardıkları ile yardım aldıktan sonra

gerçekleştirdikleri arasındaki farkı ortaya koymayı amaçlamaktadır (Haywood ve Lidz, 2007; Akşin-Yavuz, 2016; Akşin-Yavuz ve Zembat, 2017).

Ölçek, her biri ön test ile başlayıp, müdahale aşamasıyla devam eden ve son test ile sonlandırılan altı alt ölçekten oluşmaktadır. Bu alt ölçekler, sınıflandırma, kısa süreli işitsel bellek, kısa süreli görsel bellek, örüntü tamamlama, bakış açısı alma ve sözel planlama görevlerini içermektedir. Çocuğun bu görevlerdeki performansı, yedi alt boyutu barındıran Davranış Gözlem Ölçeği ile değerlendirilir. Bu ölçek, öz düzenleme, esneklik, sebat, hayal kırıklığı ile başa çıkma, etkileşim, motivasyon ve duyarlılık gibi boyutları içermekte ve çocuğun ölçek materyali ile uygulayıcı arasındaki etkileşimi analiz etmektedir. Davranış Gözlem Ölçeği, yalnızca ön test ve müdahale aşamalarında kullanılarak, uygulamadan hemen sonra yorumlanmak üzere doldurulmalıdır (Haywood ve Lidz, 2007).

Görevler Bölümü Alt Ölçekleri için toplam güvenilirlik katsayısı Cronbach's Alpha değeri .749 olarak hesaplanırken, Davranış Gözlem Ölçeği için bu değer .997 olarak belirlenmiştir. Ayrıca, Görevler Bölümü Alt Ölçeklerinin birbirleriyle ve Davranış Gözlem Ölçeklerinin kendi aralarındaki ilişkiler incelendiğinde, pozitif yönlü orta ve üst düzey korelasyonların bulunduğu gözlemlenmiştir. Hakemler arası tutarlılık incelemesi sonucunda, Davranış Gözlem Ölçeği'nin tüm alt boyutlarında .90 ve üzeri bir korelasyon değeri elde edilmiştir. Araştırmanın bulguları, ilgili literatür çerçevesinde tartışılmış ve Bilişsel İşlevlerin Uygulanması Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır (Akşin-Yavuz ve Zembat, 2017; Akşin-Yavuz, 2016).

Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği

Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği, 48-72 aylık çocukların öz düzenleme becerilerini değerlendirmeye yönelik bir araçtır ve 5'li Likert tipi 33 maddeden oluşmaktadır. Bayındır ve Ural (2016) tarafından geliştirilen bu ölçek, kontrol ve düzenleme becerileri olmak üzere iki ana alt boyutu kapsamaktadır. Düzenleme becerileri boyutu; planlama becerileri, süreci takip etme, eylem kontrolü, değerlendirme ile duygu ve motivasyonel düzenleme becerilerini içerirken, kontrol boyutu öz kontrol ve dikkat kontrolü becerilerine odaklanmaktadır.

Ölçek içerisinde, düzenleme becerileri alt boyutuna örnek olarak "Kendisi için hedefler belirler (örneğin, tahta bloklardan kule yapmaya başlamadan önce, kuleyi kendi boyunda inşa edeceğini söyler/davranışlarıyla gösterir)" ve "Zorluklarla karşılaştığında hemen pes etmez" gibi maddeler yer almaktadır. Kontrol becerileri alt boyutunun kapsadığı maddeler ise "Beklemesi istendiğinde, ilgi çekici bir durum karşısında bile bekleyebilir (örneğin, sınıfta çok sevdiği bir pasta dağıtılırken, kendi sırasının gelmesi için bekler)" ve "Bir etkinlikten diğerine geçerken dikkatini toplayabilir" şeklindedir.

Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliği, Cronbach's Alpha değeri ile 0.96 olarak belirlenmişken, test tekrar test güvenilirlik değeri ise 0.99 olarak bulunmuştur. Ölçeğin toplam güvenilirlik katsayısı 0.96, düzenleme becerileri alt boyutu için 0.96 ve kontrol becerileri alt boyutu için 0.91 olarak rapor edilmiştir. Bu bulgular, Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir (Bayındır ve Ural, 2016).

Mevcut araştırma için öz düzenleme ölçeğinin güvenilirliğini sınamak amacıyla yapılan Cronbach's Alpha analizi sonucunda, değer 0.959 olarak belirlenmiştir. Bu değer, ölçeğin geliştirildiği çalışmada elde edilen

değerle neredeyse aynı olup, yüksek bir güvenilirlik katsayısını ifade etmektedir. Bu sonuç, ölçeğin geçerliliğini ve güvenilirliğini pekiştirmekte, erken çocukluk döneminde öz düzenleme becerilerinin değerlendirilmesinde önemli bir araç olarak kullanılabileceğini ortaya koymaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, uygun bir istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veri analizi sürecinde betimleyici istatistik yöntemlerinin yanı sıra ilişki ve fark testlerinden faydalanılmıştır. Araştırmaya katılan çocukların Bilişsel İşlevlerin Uygulanması Ölçeği (BİUÖ) kapsamında görevler ve davranış alt boyutlarının ön test, son test ve transfer puanlarının dağılımları ile öz düzenleme beceri puanlarının dağılımları detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Bu analizler, çocukların bilişsel işlev performanslarının ve öz düzenleme becerilerinin gelişimini anlamak için kritik bir rol oynamaktadır. Özgün bir yaklaşım ile, elde edilen verilerdeki değişimlerin, çocukların öğrenme süreçlerine ve akademik başarılarına olan etkilerini belirlemek amacıyla yapılan bu incelemeler, erken çocukluk eğitimine dair önemli bulgular sunmaktadır. Araştırmanın sonuçları, mevcut literatürle karşılaştırılarak değerlendirilecek ve erken çocukluk dönemindeki bilişsel işlevlerin ve öz düzenlemenin gelişimine dair kapsamlı bir anlayış sağlanacaktır.

BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında Erken çocuklukta bilişsel işlevler ve Öz düzenleme becerisi arasındaki ilişkiye dair bulgulara yer verilmiştir.

Bilişsel İşlevlerin Uygulanması Ölçeğine Dair Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde Ebeveynlerin Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler algılarının, cinsiyet, yaş, hizmet yılı ve eğitim durumuna değişkenleri ile ilişkileri incelenmiştir.

Ebeveynlerin Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler Düzeyleri Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi

Tablo 2. Ebeveynlerin Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler Düzeyleri Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	Sd	T	p
Erkek	35	141,2	25,32	2,87	-2,254	0,00
Kadın	60	153,1	27,28	2,37		

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan Ebeveynlerin Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler düzeyleri ile cinsiyetleri arasında t testi sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Erkek katılımcıların puan ortalaması ($\bar{X}=141,2$), kadın katılımcılardan puan ortalamaları ($\bar{X}=153,1$) olarak belirlenmiştir. Bu durumda kadın katılımcıların Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler düzeylerinin erkek katılımcıların Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler düzeyinden daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Ebeveynlerin Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler Durumlarının Yaş Değişkenine Göre ANOVA Testi

Tablo 3 Ebeveynlerin Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler Durumlarının Yaş Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Yaş	N	$\bar{x}$	Sd	F	P	Anlamlı Fark
20-30	20	161	30,55	3,585	,012	Var
31-40	52	158	24,43			
41 ve üzeri	13	132	27,72			

Tablo 3 incelendiğinde Ebeveynlerin Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler algılarının ölçülmesi için gerçekleştirilen ANOVA testi analizi sonuçları verilmiştir. Buna göre Ebeveynlerin Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler algılarını incelediğimizde yaş değişkenine göre istatistiksel olarak [$F= 3,585$; $p= ,012$; $p<.05$] anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. 20-30 yaş aralığındaki bireylerin puan ortalaması ($\bar{x}= 161$) ile 31-40 yaş aralığındaki Ebeveynlerin puan ortalaması ($\bar{x}= 158$), diğer yaş gruplarındaki bireylerin puan ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. En düşük puan ortalamasının ise 41 ve yaş ve üzeri grupta ($\bar{x}= 132$), olduğu belirlenmiştir. Buradan da Ebeveynlerin düşük yaştan, yüksek yaşa doğru gidildikçe dijital okuryazarlık düzeylerinin düştüğünü söylemek mümkündür. Farklı yaş düzeyine sahip Ebeveynlerin eğitimde teknoloji kullanma durumlarının farklılaştığını söylemek mümkündür.

Ebeveynlerin Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler Durumlarının Hizmet Yılı Değişkenine Göre ANOVA Testi

Tablo 4 Ebeveynlerin Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler Durumlarının Hizmet Yılı Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Hizmet Yılı	N	$\bar{x}$	Sd	F	P	Anlamlı Fark
0-5	5	156	30,55	3,477	,013	Var
5-10	23	151	24,43			
10-15	13	142	27,72			
15-20	10	137	26,47			
20-25	13	149	28,13			
25-30	23	137	25,79			

Tablo 4 incelendiğinde Ebeveynlerin Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler algılarının ölçülmesi için gerçekleştirilen ANOVA testi analizi sonuçları verilmiştir. Buna göre Ebeveynlerin Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler algılarını incelediğimizde hizmet yılı değişkenine göre istatistiksel olarak [$F= 3,477$; $p= ,013$; $p<.05$] anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. 0-5 hizmet yılı aralığındaki bireylerin puan ortalaması ($\bar{x}= 156$), 5-10 hizmet yılı aralığındaki Ebeveynlerin puan ortalaması ($\bar{x}= 149$), 10-15 hizmet yılı aralığındaki Ebeveynlerin puan ortalaması ($\bar{x}= 137$), 15-20 hizmet yılı aralığındaki Ebeveynlerin puan ortalaması ($\bar{x}= 142$), 20-25 hizmet yılı aralığındaki Ebeveynlerin puan ortalaması ($\bar{x}= 151$) ve 25-30 hizmet yılı aralığındaki Ebeveynlerin puan ortalaması ($\bar{x}= 144$) olduğu görülmektedir. En yüksek puan ortalamasının 0-5 yaş grupta ($\bar{x}= 156$) olduğu ve En düşük puan ortalamasının ise 25-30 yaş grubunda ($\bar{x}=$

137),olduğu belirlenmiştir. Buradan da Ebeveynlerin düşük yaştan, yüksek yaşa doğru gidildikçe dijital okuryazarlık düzeylerinin düştüğünü söylemek mümkündür. Farklı yaş düzeyine sahip Ebeveynlerin eğitimde teknoloji kullanma durumlarının azaldığını söylemek mümkündür.

Ebeveynlerin Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler Durumlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre T-Testi

Tablo 4.Ebeveynlerin Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler Durumlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	Sd	T	p
Lisans	76	152,2	27,97	2,78	0,17	0,00
Lisansüstü	19	139,7	25,15	2,29		

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan Ebeveynlerin Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler düzeyleri ile eğitim durumu arasında t testi sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Lisans katılımcılarının puan ortalaması ($\bar{X}=152,2$), Lisansüstü katılımcılardan puan ortalamaları ($\bar{X}=139,7$) olarak belirlenmiştir. Bu durumda Lisans katılımcılarının Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler düzeylerinin Lisansüstü katılımcıların Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler düzeyinden daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

İkinci Alt Probleme Dair Bulgular

Araştırmanın ikinci alt probleminde Ebeveynlerin Öz Düzenleme Becerisi Okuma algılarının, cinsiyet, yaş, hizmet yılı ve eğitim durumuna göre düzeyleri nedir ? şeklindedir. Buna ilişkin bu kısımda analizlere yer verilmiştir.

Ebeveynlerin Öz Düzenleme Becerisi Algılarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi

Tablo 5. Ebeveynlerin Öz Düzenleme Becerisi Algılarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	Sd	T	p
Erkek	35	156,7	28,15	2,13	-2,197	0,00
Kadın	60	151,1	23,89	2,81		

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan Ebeveynlerin Öz Düzenleme Becerisi algıları ile cinsiyetleri arasında t testi sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Erkek katılımcıların puan ortalaması ($\bar{X}=156,7$), kadın katılımcılardan puan ortalamaları ($\bar{X}=151,1$) olarak belirlenmiştir. Bu durumda erkek katılımcıların Öz Düzenleme Becerisi algıları düzeylerinin kadın katılımcıların Öz Düzenleme Becerisi algıları düzeyinden daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Ebeveynlerin Öz Düzenleme Becerisi Algılarının Yaş Değişkenine Göre ANOVA Testi

Tablo 6 Ebeveynlerin Öz Düzenleme Becerisi Algılarının Yaş Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Yaş	N	$\bar{x}$	Sd	F	P	Anlamlı Fark
20-30	20	159	31,27	3,338	,011	Var
31-40	52	163	25,40			
41 ve üzeri	13	141	28,16			

Tablo 7 incelendiğinde Ebeveynlerin Öz Düzenleme Becerisi algılarının ölçülmesi için gerçekleştirilen ANOVA testi analizi sonuçları verilmiştir. Buna göre Ebeveynlerin Öz Düzenleme Becerisi algıları algılarını incelediğimizde yaş değişkenine göre istatistiksel olarak [F= 3,338; p= ,011; p<.05] anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. 20-30 yaş aralığındaki bireylerin puan ortalaması ($\bar{x}$ = 159) ile 31-40 yaş aralığındaki Ebeveynlerin puan ortalaması ($\bar{x}$ = 163), diğer yaş gruplarındaki bireylerin puan ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. En düşük puan ortalamasının ise 41 ve yaş ve üzeri grupta ($\bar{x}$ = 141),olduğu belirlenmiştir. Buradan da Ebeveynlerin düşük yaştan, yüksek yaşa doğru gidildikçe Öz Düzenleme Becerisi algılarının düştüğünü söylemek mümkündür. Farklı yaş düzeyine sahip Ebeveynlerin eğitimde teknoloji kullanma durumlarının farklılaştığını söylemek mümkündür.

Ebeveynlerin Öz Düzenleme Becerisi Okuma Algılarının Hizmet Yılı Değişkenine Göre ANOVA Testi

Tablo 7. Ebeveynlerin Öz Düzenleme Becerisi Algılarının Hizmet Yılı Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Hizmet Yılı	N	$\bar{x}$	Sd	F	P	Anlamlı Fark
0-5	5	149	31,42	3,836	,014	Var
5-10	23	158	25,33			
10-15	13	138	25,99			
15-20	10	145	27,13			
20-25	13	156	27,86			
25-30	23	142	26,31			

Tablo 8 incelendiğinde Ebeveynlerin Öz Düzenleme Becerisi algılarının ölçülmesi için gerçekleştirilen ANOVA testi analizi sonuçları verilmiştir. Buna göre Ebeveynlerin Öz Düzenleme Becerisi algılarını incelediğimizde hizmet yılı değişkenine göre istatistiksel olarak [F= 3,836; p= ,014; p<.05] anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. 0-5 hizmet yılı aralığındaki bireylerin puan ortalaması ($\bar{x}$ = 149), 5-10 hizmet yılı aralığındaki Ebeveynlerin puan ortalaması ($\bar{x}$ = 158), 10-15 hizmet yılı aralığındaki Ebeveynlerin puan ortalaması ($\bar{x}$ = 138), 15-20 hizmet yılı aralığındaki Ebeveynlerin puan ortalaması ($\bar{x}$ = 145), 20-25 hizmet yılı aralığındaki Ebeveynlerin puan ortalaması ($\bar{x}$ = 156) ve 25-30 hizmet yılı aralığındaki Ebeveynlerin puan ortalaması ($\bar{x}$ = 142) olduğu görülmektedir. En yüksek puan ortalamasının 5-10 yaş grubunda($\bar{x}$ = 158) olduğu ve En düşük puan ortalamasının ise 25-30 yaş grubunda ($\bar{x}$ = 142),olduğu belirlenmiştir. Buradan da Ebeveynlerin düşük yaştan, yüksek yaşa doğru gidildikçe Öz Düzenleme Becerisi

düzeylerinin düştüğünü söylemek mümkündür. Farklı yaş düzeyine sahip Ebeveynlerin eğitimde Öz Düzenleme Becerisi algılarının farklılaştığını söylemek mümkündür.

Ebeveynlerin Öz Düzenleme Becerisi Algılarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre T-Testi

Tablo 8. Ebeveynlerin Öz Düzenleme Becerisi Algılarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	Sd	T	p
Lisans	76	140,6	28,21	2,84	0,11	0,00
Lisansüstü	19	149,8	24,89	2,35		

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya katılan Ebeveynlerin Öz Düzenleme Becerisi algıları ile eğitim durumları arasında t testi sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Lisans katılımcılarının puan ortalaması ($\bar{X}=140,6$), Lisansüstü katılımcılardan puan ortalamaları ($\bar{X}=149,8$) olarak belirlenmiştir. Bu durumda Lisansüstü katılımcılarının Öz Düzenleme Becerisi algıları düzeylerinin Lisans katılımcıların Öz Düzenleme Becerisi algıları düzeyinden daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Üçüncü Alt Probleme Dair Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi katılımcıların Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler ile Öz Düzenleme Becerileri arasındaki ilişkinin düzeyi nedir? şeklindedir. Buna ilişkin bu kısımda iki değişkeni ölçmek için kolerasyon analizine yer verilmiştir.

Tablo 10'da Öz Düzenleme Becerisi ve Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler ölçeklerinin kolerasyon analizi verilmiştir.

Tablo 9 Öz Düzenleme Becerisi ve Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler Korelasyon Ölçeklerine Ait Analizi

		Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler	Öz Düzenleme Becerisi
Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler	Pearson Correlation	1	,669**
	Sig. (2-tailed)		<,001
	N	158	158
Öz Düzenleme Becerisi	Pearson Correlation	,669**	1
	Sig. (2-tailed)	<,001	
	N	158	158

** . Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Yapılan pearson kolerasyon analizi sonucuna göre Erken Çocuklukta Bilişsel İşlevler ile Öz Düzenleme Becerisi ölççeği arasında anlamlı ve olumlu ilişki olduğu gözlemlenmiştir. $r=,669^{**}$, $p<,001$).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç

Araştırmanın bulgularına göre, 48-66 aylık erken çocukluk dönemindeki çocukların bilişsel işlevleri ile öz düzenleme becerileri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde, cinsiyet, yaş, mesleki deneyim süresi ve eğitim düzeyinin bilişsel işlevler ve öz düzenleme becerileri üzerinde farklı etkiler yarattığı gözlemlenmiştir.

Cinsiyet değişkeni üzerinden yapılan analizde, kadın katılımcıların bilişsel işlevlerde erkek katılımcılara göre daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür. Yaş gruplarına göre yapılan incelemede ise, 20-30 yaş aralığındaki bireylerin diğer yaş gruplarına kıyasla bilişsel işlevlerde daha yüksek performans sergilediği belirlenmiştir. Hizmet yılına göre yapılan değerlendirmede, meslekte daha az deneyime sahip olan katılımcıların bilişsel işlevlerinde daha yüksek puanlar aldığı tespit edilmiştir. Eğitim durumu bağlamında ise lisans eğitimi almış olan bireylerin lisansüstü eğitim almış olanlardan daha yüksek bilişsel işlev puanlarına sahip olduğu saptanmıştır.

Öz düzenleme becerileri açısından yapılan analizlerde, erkek katılımcıların kadınlara kıyasla daha yüksek öz düzenleme becerisi puanlarına sahip olduğu bulunmuştur. Yaş değişkeni bağlamında, 20-30 yaş aralığındaki katılımcılar yine diğer yaş gruplarından daha yüksek puanlar elde etmiştir. Mesleki deneyim süresi açısından yapılan analizde, daha az hizmet yılına sahip bireylerin öz düzenleme becerilerinde daha yüksek performans sergilediği tespit edilmiştir. Eğitim düzeyi açısından yapılan değerlendirmede ise, lisans mezunu katılımcıların lisansüstü mezunlarına göre daha düşük öz düzenleme puanlarına sahip olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada, çocukların bilişsel işlevleri ile öz düzenleme becerileri arasında yüksek düzeyde pozitif bir korelasyon bulunmuştur ($r=,669$, $p<,001$). Bu ilişki, çocukların bilişsel işlevlerinin güçlenmesiyle birlikte öz düzenleme becerilerinin de arttığını göstermektedir.

Tartışma

Çocukların bilişsel işlevleri ile öz düzenleme becerileri arasındaki ilişki ve bilişsel işlevlerin uygulanması sırasında ortaya çıkan öz düzenleme örüntüleri dikkate alındığında, genel anlamda çocukların öz düzenleme becerileri ile bilişsel işlevlerin alt boyutlarında sergilenen performans arasında uyumlu bir ilişki olduğu söylenebilir. Bilişsel işlevlerin gelişimi, özellikle sınıflandırma, sıralama ve gruplama gibi kavramların daha etkin bir şekilde kullanılmasını sağlarken, bilgilerin organize edilmesini ve öğrenme süreçlerinin daha verimli hale gelmesini de kolaylaştırır (Gözütok, 2021). Öz düzenleme becerilerindeki eksiklikler ise çocukların bilişsel gelişiminde yavaşlamalara ve davranış problemlerine yol açabilmektedir. Bu tür yetersizliklerin, çocukların uzun vadeli yaşamlarında çeşitli zorluklar yaşama ihtimalini artırdığına dikkat çekilmektedir (Akşin-Yavuz, 2016).

Bu doğrultuda, Akın (2020) tarafından yapılan araştırma, öz düzenleme becerileri ile bilişsel süreçler arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuş ve bu ilişkinin sosyal becerilerin ve bilişsel süreçlerin sağlıklı gelişimiyle desteklendiğini vurgulamıştır. Benzer şekilde, Yılmaz (2019), okul öncesi dönem çocuklarının bilişsel tempo boyutları ile öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi inceleyerek, öz düzenleme becerileri güçlü olan çocukların daha reflektif ve bilinçli kararlar aldıklarını, bu durumun problem çözme ve entelektüel becerilerde fark yarattığını belirtmiştir.

Calero ve arkadaşları (2012) tarafından 6-11 yaş grubundaki çocuklarla yürütülen bir araştırma ise, yüksek IQ'ya sahip çocukların öz düzenleme becerilerinin, ortalama IQ'ya sahip çocuklardan daha gelişmiş olduğunu ve bu çocukların öz motivasyonlarını daha iyi yönetebildiklerini göstermiştir. Nietfield ve Schraw (2002) akademik performans ile bilişsel tempo arasındaki ilişkiyi ele aldıkları çalışmalarında, yüksek bilişsel tempoya sahip bireylerin, akademik görevlerde daha etkili öz düzenleme stratejileri kullanabildiklerini vurgulamışlardır. Bu bulgular, bilişsel işlevler, bilişsel tempo, IQ ve bilişsel süreç becerilerinin öz düzenleme ile güçlü bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir (Calero et al., 2012; Eisenberg et al., 2004; Gözütok, 2021; Nietfield & Schraw, 2002; Yılmaz, 2019).

Bu ilişkinin niteliğinin, etki büyüklüğünün ve öz düzenleme becerilerini destekleyebilecek diğer değişkenlerin daha detaylı bir şekilde incelenmesinin, çocukların bilişsel ve davranışsal gelişimlerini destekleyecek müdahale programlarının tasarlanmasında önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Öz düzenleme ve bilişsel gelişimi teşvik edici uygulamaların, eğitimcilere ve ebeveynlere rehberlik edebilecek şekilde araştırılması ve hayata geçirilmesi, çocukların genel başarı düzeylerine uzun vadede pozitif etkiler yapabilir.

Öneriler

- Bulgular, cinsiyetin bilişsel işlevler ve öz düzenleme becerileri üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Eğitim programları ve stratejileri tasarlarırken, cinsiyet farklılıklarını göz önünde bulundurmak önemlidir. Bu, çocukların öğrenme ve gelişim süreçlerini daha etkili bir şekilde desteklemeye yardımcı olabilir.
- Araştırma, farklı yaş grupları arasında bilişsel işlevlerde ve öz düzenleme becerilerinde değişkenlik olduğunu göstermektedir. Eğitim programları, çeşitli yaş gruplarındaki çocukların ihtiyaçlarına daha spesifik bir şekilde odaklanmalıdır. Örneğin, daha küçük yaş gruplarına yönelik oyun tabanlı ve duyuşsal uyarıcılar içeren eğitim programları tasarlamak faydalı olabilir.
- Araştırma, ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocukların bilişsel işlevleri ve öz düzenleme becerileri üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, ebeveynlere yönelik bilgilendirme programları geliştirilerek, çocuklarının gelişimini destekleme konusunda ebeveynlere rehberlik edilebilir.
- Eğitim seviyesi yükseldikçe bilişsel işlevlerde bir artış gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, okul öncesi eğitim kurumlarında teknoloji kullanımını artırmak, öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerini yükseltebilir. Eğitimciler, teknolojinin çocukların bilişsel işlevlerini desteklemede etkili bir araç olduğunu bilmeli ve bu yönde programlarını geliştirmelidir.

- Eğitim kurumları, öğretmenler, ebeveynler ve çocuklar arasında güçlü bir işbirliği sağlamak önemlidir. Bu işbirliği, çocukların bilişsel işlevlerini ve öz düzenleme becerilerini güçlendirmeye yönelik ortak stratejilerin geliştirilmesine katkıda bulunabilir.

KAYNAKÇA

Akşin-Yavuz, E. (2016). *Bilişsel İşlevlerin Uygulanması Ölçeği'nin geçerlik-güvenirlilik çalışması ve 48-66 aylık çocukların bilişsel işlevlerinin gelişiminin incelenmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Akşin-Yavuz, E. ve Zembat, R. (2017). Bilişsel İşlevlerin Uygulanması Ölçeği Türkçe uyarlaması ve geçerlik-güvenirlilik çalışması. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 480-481.

Akşin Yavuz, E. & Zembat, R. (2020). Çocukların Bilişsel İşlevlerini Uygulama Performanslarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty* , 3(39), 79-96.

Bayındır, D., & Ural, O. (2019). Okul Öncesi Dönem Çocukların Öz Düzenleme Becerilerinin Annelerine Bağlanma Biçimlerine ve Annelerin Ebeveynlik Davranışlarına göre İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(6), 2597-2608. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.3456>

Bensoussan, Y. (2002). *The Effectiveness of Mediation on Three Subtests of the Application of Cognitive Functions Scale, A Dynamic Assessment Procedure for Young Children*. Master's Thesis, Touro College, New York-USA.

Güneş, F. (2013). Görsel Okuma Eğitimi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 1.

Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.